

EMOCE A TECHNOLOGIE

Milujeme svoje soukromí, ale nevnímáme, jak snadno se ho vzdáváme. Milujeme svoje počítače a chytré domácnosti, ale jako bychom ani nechtěli vidět, jak nad námi pomalu získávají kontrolu. A najednou se mezi to všechno vkrade láska – kde je její místo? Jak vypadá láska mezi počítačem a internetem? Co když i my už prožíváme programovou verzi nula, jen si to neuvědomujeme? Možná to ví David Yoon, soudě podle jeho nejnovější knihy *Verze nula* (vydává Host, překlad Aleš Drobek).

Co podle vás víc ohrožuje náš svět? Vzájemné odcižení lidí nebo úplné podřízení vůli počítačů?

Počítače jsou lidským výtvozem, takže jsou podle mě ovlivněny lidským představami a rozmary. Hodně dlouho třeba software pro rozeznávání tváří rozpoznával lépe světlé obličej. To je jeden z předsudků, který má počátek před mnoha stoletími, a ovlivnil i tvorbu technologie dneška. Protože přístroje jsou tak chytré, jak chytré věci je naučíme my, lidé. Zdá se, že aplikace, které vytváříme, jsou obecně zaujaté směrem k nekonečnému růstu podnikání, protože kapitalismus definuje naši éru. Je těžké oddělit kapitalismus od technologií – podívejte se na Instagram, podívejte se na TikTok. Na druhé straně si všimněte, že neexistují významné počítačové služby zaměřené na ukončení světového hladu, zajištění blahobytu pro všechny nebo ukončení nespravedlnosti. To není proto, že bychom neuměli takové věci vytvořit, ale proto, že věci jako spravedlnost nebo kvalitní život nejsou prioritami kapitalistické společnosti. V tomto směru vidím počítače jako vyjádření našeho kolektivního Já, ale vše jde rychle kupředu. Možná to vypadá, že počítače jsou velkou hrozbou, ale opravdu si myslím, že kapitalismus je skutečným jádrem problému. Kapitalismus z definice vyžaduje, aby hrstka „vítězů“ uspěla tím, že vykořisťuje miliardy „porazených“, což je zásadně odcizující způsob strukturování našeho světa. Ve smyslu „dostaneš se jen tam, kam tě pustím“.

Hrdinové vaší knihy se nejdříve snaží bojovat za svobodu a pravdu, ale nakonec jsou jejich motivace opět o emocích – o lásce, touze po pomstě, bolesti ze ztráty milované osoby. Kde je prostor pro emoce v našem přetechnizovaném světě?

Mnoho z naší technologie je o emocích. Díky autům se cítíme teritoriálně, mocně, rozrušeně – emoce nemají nic společného s točivým momentem motoru. Televize (pouhé světlo a zvuk, pohybující se synchronizovaně) nám dává pocit spřízněnosti s určitými značkami a celebritami. V Americe se lidé díky zbraním cítí silní a svobodní. Takoví prostě jsme. Emocionální ve všem. Podívejte se na frenologii, tato objektivní „věda“ byla vynalezena k prosazování

ní myšlenek nadřazenosti bílé rasy. Místo abychom se ptali, jestli je technologie emocionální, raději se ptám proč stále předpokládáme, že technologie existuje mimo naše emoce? Vytváříme technologii. Jsme emocionální bytosti. Nemělo by dávat smysl, aby naše technologie byly také emocionální?

Mladí lidé si dnes stěžují, jak je těžké se setkávat, cítí se osamělí a přitom pořád hledí do svých mobilů, že ani nevidí hezkou holku vedle sebe nebo fajn kluka. Co si o tom myslíte?

Je mi opravdu líto, že se tak dnešní mladí cítí. Měl jsem štěstí – potkal jsem svou ženu na gymnáziu. Kdybych tam nešel, asi bych taky skončil osamělý. Mladí lidé jsou tak zaneprázdnění prací a kšeftováním, že představa, že stráví večer v klubu a budou doufat, že někoho najdou, pro ně zní pekelně depresivně. Myslím, že důvodem, proč jsou tak izolovaní, je nedostatek společných prostorů a rituálů lidí v našem věku. Důvodem je nejen to, že máme dlouhou pracovní dobu, ale také nutnost udržovat na sociálních sítích osobní značku jako druhou práci na plný úvazek. V minulosti, když sociální interakce nebyla zprostředkována výhradně obrazovkami a displeji, lidé museli opustit dům a jít do obchodů, parku, místního basketbalového hřiště, aby byli v blízkosti ostatních. Digitální prostory jsou naopak čistě záměrné. Hledáte, co chcete, a dostanete, co chcete a vyžaduje to jen zlomek vašich smyslů. Láska vyžaduje určitou dávku vyrovnanosti. Vyžaduje celé vaše tělo. Život poskytuje to, co vyhledávací filtry nemohou.

Láska, počítače a videohry jsou hlavními hrdiny vašich knih. Jste ženatý a máte dceru – dovolte mi osobní otázku: jak dokážete vybalancovat tyto věci v reálném životě?

Láska je vždy na prvním místě. Nikdy bych například nebyl tak zabraný do počítačů, že by to ze mě udělalo mizerného manžela nebo otce. Když jsem byl mladší, byl jsem posedlý počítači. S přáteli jsme se stýkali s MUDs (vyhledejte si to, děti) a namlouvali si, že tam žijeme nějaký druhý život. Ted mám pocit, že tyto typy digitálních prostorů jsou zblázněné, a počítače nepovažuji za společenské pro-

story, ale za nástroje – i když nebezpečné nástroje, se kterými je třeba zacházet opatrně, protože mají moc manipulovat s mou realitou (například pomocí falešných zpráv na Facebooku) nebo mým smyslem pro sebehodnotu (případ sociálních médií). Takže kdybych měl někdy používat počítače se svou dcerou, nejdřív se ujistím, že ví, že internet je jen další věc vytvořená vadnými lidskými bytostmi s vadnými zájmy. Divadelní jeviště iluzí. Pokud hrajeme videohry (které miluji!), ujišťuji se, že jsme si oba vědomi toho, co od nás hra skutečně žádá. Pokud to bude \$19.99, fajn. Jestli je to naše duše, tak to ne!

Jaké je téma vaší další knihy?

Jmenuje se *Oranžové město* a vyjde v USA letos 24. května. Je o chlápku, který se probudí ve zničeném postapokalyptickém světě, aniž by si pamatoval, jak to všechno skončilo. Ví jen, že jeho žena a dítě jsou někde tam venku a že je musí najít. Je to ale apokalypsa jiného druhu – taková, která je tišší a osobnější. Protože potom, co vybuchnou bomby a svět bude zničen, co zbude? Na čem záleží? I když jsem knihu napsal před pandemií, *Oranžové město* je pandemický román tak trochu náhodou. Karanténa připravila náš svět o holé základy, nutila nás zvážít, co je důležité a co ne. *Oranžové město* jde s tou myšlenkou ještě o krok dál a ptá se – kdybys doslova přišel o všechno, jak bys našel vůli pokračovat? Jen tak na okraj, tahle knížka je mi obzvlášť drahá, protože mě moje žena donutila přestat být tak nejistý a napsat tu ztracenou věc jako součást Měsíce národního psaní románů zatímco se starala o naše novorozené dítě. Ani ve snu by mě nenapadlo, že skončí jako opravdová kniha na skutečné polici.

JARMILA SKOPALOVÁ